

1968-04-22

FACTS

Document type:
Clippings

Language:
Dansk

Mentioned people:
Birgit Bastian
Bodil Christensen
Henning Christiansen
Jørgen Hviid-Jensen
Mauricio Kagel
Peter Ernst Lassen
György Ligeti
Hans-Jørgen Nielsen
Poul Nielsen
Claus Nørby
Karlheinz Stockhausen
Mogens Winkel Holm

Archive:
HC arkiv Møn/HC opus 37

TRANSCRIPTION

Ritus og voldtægt

To danske operaer i DUTs regi

Så nåede den da endelig til København, DUTs operaturné - efter at der i mere end en måned er gået frasagn om den fra de mange forestillinger land og rige rundt, med en enkelt afstikker til en af Nordens andre metropoler: Stockholm, hvor forestillingen blev modtaget med entusiasme af et lille, men udsøgt publikum for to søndage siden.

To yngre komponister har her vovet sig i kast med den dubiøse genre opera. Dubiøs har den i al fald været hos efterkrigsavantgarden, fordi vel få genrer er så belastede af tradition som netop musikteatret. På hvilken baggrund der nærmest kan være noget pudseløjerligt ved den i det sidste par år opblussende opera-interesse blandt yngre komponister.

Det har ved Gud heller ikke meget med opera at gøre, det de laver. De har også selv travlt med at forsikre, at det skam ikke er operaer i vanlig forstand. Endnu husker man Per Nørgårds betegnelse for sin "Labyrint": den var et operatorium, en mellemting mellem opera og oratorium.

Lignende har Henning Christiansen i Dansk Musiktidsskrift anført om sin og Hans-Jørgen Nielsens "Dejligt vejr i dag, n'est-ce pas, Ibsen?" - kun for et par linier længere ned i sin selvforklaring at anføre, at hans værk er en "filosofisk-musikalsk ritus". Om man så bliver klogere af det, selv efter at have set værket, er en anden sag.

Men ritual-præg var der over sagen ved opførelsen i Palæet fredag aften. Fire mennesker på scene-gulvet: sopran, alt, tenor og bas udklædt i henholdsvis romantisk flagrende gevandt, sygepleje-elev-uniform, cricket-dragt og kedeldragt. Scene-gulvet - placeret nede midt i publikum - er en række cirkler, og det er såmænd, foruden nogle enkelte løse scenerekvisitter, den hele dekoration, udformet af iscenesætteren Bjørn Nørgård. disse fire agerende moverer sig rundt på scenen. En kende indifferent er deres ageren. Der fornemmes ingen kommunikation mellem disse personer: de foretager forskellige gruppeopstillinger, hvorunder de fremsynger forskellige ensembler, eller de foretager tilsyneladende uafhængige, planløse handlinger. Ingen dialektik, intet modspil udfoldes, kort sagt: intet drama, ingen opera oprulles. Der berettes heller ingen historie, som vanligt i et episk oratorium. Men der er et samlet plansystem i deres aktioner: et rent formelt system. Hele værket er nemlig musikalsk, tekstligt og scenisk ordnet i symmetrisk storform. Med et koralagtigt ensemble som akse i midten af værket korresponderer første halvforløb præcist med sidste halvforløb i bagvendt orden. Princippet kendes i farcemæssig udformning fra Hindemiths lille 20'er-enakter "Hin und zurück". Hos Henning Christiansen og Hans-Jørgen Nielsen er sagen bare alvor.

DEN alvor nemlig, som kan lægges i en følsom, moderne poets kringlen omkring tomheden: Hans-Jørgen Nielsens tekst handler om en kvinde

(eller alle kvinder, som anført i selvforklaringen): "Hendes smalle hænder, hendes blå øjne, hendes mørke hår, hendes store bryster, hendes forelskelse i Ibsen". Men det er i grunden ikke sagen, denne verdsligt korporlige kærligheds-poesi, sagen er snarere: "Alt bevæger sig, alt kan begynde hvor som helst, alt kan begynde når som helst ... fra dag til dag, fra årstid til årstid ... alt bevæger sig uden forskel i cirkler, alt bevæger sig". Alt er gjort før, alt er sagt før, vores bevidsthed om dette er ensbetydende med en kolossal defloration, som tillader os en ganske kold, overlagt iscenesættelse af vore handlinger, vi kan gøre ritual eller spil af vore handlinger. Eller hvis man er kunstner, kan man gøre som Henning Christiansen: sætte det op for vore øjne som et aktionsskema, sømmet fast med de mest håndfaste musikalske konstruktionsprincipper: og så håbe på, at poesien alligevel pibler frem mellem konstruktionens skeletstrukturer. Poesien: det vil sige oplevelses-friskheden, det vil sige fornemmelsen af, at alt bevæger sig alligevel ikke i lukkede kredse - for: "alt bevæger sig".

Hermed er i øvrigt samtidig foretaget den måske rimeligste genremæssige klassificering af Christiansens stykke: det er ikke opera, ikke oratorium, ikke drama, ikke epos, nej - det er et digt, potenseret ud, sat i musik og scene. En manifestation af en tilstand, bredt ud i tid og rum. Men hermed er ikke sagt, om projektet så lykkedes. Der er vist ikke megen grund til at betvivle, at værket fik al mulig støtte gennem kompetent fremførelse. Peter Ernst Lassen stod i spidsen for det musikalske, et instrumental-ensemble, der henter sine rekvisitter fra beatmusikken: elektrisk guitar, slagtøj, akkordeon, foruden de på scenen agerende: Bodil Christensen, Birgit Bastiansen, Jørgen Hviid og Claus Nørby. De sang de ustyrligt akavet formede vokalpartier, så man næsten fik fornemmelser i retning af det heroiske. Men trods dette: begge de gange, jeg har set stykket, førtes man kun ganske få øjeblikke ud i denne næsten ubeskrivelige, uvirkelige meta-stemning, denne fornemmelse af helt ukendt sensibilitet, som visse af Henning Christiansens tidligere frembringelser kunne medføre, netop i kraft af stivheden, monotonien, stumheden i musikken. Lange stræk af værket føltes som en uhyre fremmed, ofte uvedkommende foreteelse, som man ikke rigtigt vidste, hvad man skulle stille op med. Var værket alligevel for langt? Er den stil, som i dansk musik nu simpelt hen hedder "Henning Christiansen", alligevel drevet for langt ud? Værket efterlader mange tanker, men også mange tvivl.

LANGT mere end aftenens andet stykke gjorde det: Mogens Winkel Holms "Sonate for fire operasangere". Efter titlen at dømme også en gang formalistisk leg med operaens rekvisitter, sangere og musik. Men på scenen, i Lizzie Rodes regie, noget helt andet; nok er der ingen tekst i vanlig forstand, og nok er stykket komponeret i klassisk sonateform, et stift skelet. Men sagen er helt klar og håndgribelig: et anskueligt,

dramatisk forløb. Så anskueligt, at det ved andet gennemsyn næsten virker for gennemsigtigt, for éntydigt - uden at slagkraften i det dramatiske på den anden side mister i intensitet.

Ingen tekst? Jamen hvad synger sangerne så? Fonetiske lyde, vokale gestus, tilpasset de forskellige stemmers typiske manerer: tenor-falbelader, sopran-koketterier, og så videre. Metoden kendes fra Ligeti, Kagel, Stockhausen, men Winkel Holms værk er meget selvstændigt, på en udefinerlig måde meget dansk. Dets forløb er at ligne ved mangel Riffjerg-novelle: vi begynder et eller andet sted. Situationer, dialog og modstillinger er rigelig blandet op med komik og uimodståelig humor. Sikkert, men langsomt, drejes der imidlertid over i grumheden. Det komiske bliver grotesk, det groteske bliver farligt, det ender i grusomhed. Eller på godt dansk: fuldbyrdet voldtægt og mord på sopranen. Hvorefter alt, tenor og bas kan forlade scenen, som var intet sket. Livet kan fortsætte, facaden opretholdes. Hænderne vaskes, man tager overtøjet på igen, ingen kan se på mig, hvad jeg har bedrevet.

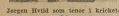
Dette værk er klart mindre fordringsfuldt over for tilskueren: den går lige ind, denne opera, effektivt støttet af den musikalske ramme, der er noget af det bedst komponerede, Winkel Holm har lavet, med bl.a. helt organisk brug af popmusik-elementer. Men værket er næppe mindre fordringsfuldt over for de udøvende, der i forhold til Christiansen-værket her blev stillet over for tilspidsede, konventionelt artistiske krav, hvis indfrielse lykkedes meget overbevisende, sikkert ikke mindst i kraft af Peter Ernst Lassens koncise ledelse af foretagendet. At unge udøvende arbejder så loyalt og engageret med unge komponisters mere eller mindre besynderlige produkter er ikke det mindst opløftende ved dette DUT-foretagende. At der gennem så ansvarsbevidste udøvende kunstnere ydes komponisterne tumleplads for hæmningsløs eksperimenteren med operaens udfordring er løfterigt. Måske er opera-situationen slet ikke så nedslående, som Boulez vil vide. Situationen kræver blot mod til at sætte hele begrebet opera på nye nævnere, fra grunden. At praktisere dette mod er, hvad DUT med denne forestilling har gjort. Det opfordrer til gentagelse.

POUL NIELSEN

NY CARLSBERGFONDET

Berlingske Tidende

To danske operaer i DUTs regie

SA snævre den den smaltst til København, DUTCH er den mest efter af det i mere end en måned er købt frøgen om den fra de mest forstillinger land og til rundt, men en enkelt afstikker til København, hvor den kommer til Stockholm, hvor forstillingen blev medtaget som antagelse af et lille, men udsøgt publikum for se den.

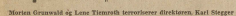
To yngre komponister har været vist i i kassé den den dubleret opera. Dubio har den den i København, hvor den kommer til garden, der er et få gener, og så belastede af tradition som af musikteater. På hvilken baggrund der nærmest kan være noget på grund af det, og det er det, der er opblussen opera-interesse blandt yngre komponister.

Det har ved Gud heller ikke været en opera, og generelt har de yngre, der har, og så det, der har.

[illegible]

annals of Jens Kistrup

Vittig czekoslovakisk komedie

[illegible][illegible]

Idé-nummer:
**Gør det selv -
og spar penge**

Et helt fantastisk løbeshul til børnene! Et rummeligt skab på bænken plads. En afslappet i haven. En hyggelig trappe. En festlig teenage-seng og 100 nye tips og ideer fra Bo Bodens læsere. I Uanset Du på blot 7 for et 120.000 grunde med priser og adresser af nye og billige grunde med masser af muligheder i Skotland, her og nu. Fire møbeltransporter og deres egenskaber.

10 arkiver præsenterer deres
bedste hus ■ Forbrugende-
rapporter: Tomatkebab, 10 og
kravslårde ■ Spaghetti i lange
bær ■ 204 farverydte sider ■

MAJ NUMMERET AF
Bo Bedre
ER UDKOMMET ■ 4 KR.

TEATER FILM TRIBUNE RADIO TV

[illegible]

ANNONCE

Er De en hund
efter at spare?

Hvis de ikke er en af disse penge-
mishænder, som absolut skal ha
købt, 4-årsværdige kasket, møde-
burg, flag og spillekort, hver
gang De køber værdier (55) — så
vil De nu spode over:

Der er 4 kr. at spare på en køn-
penge med "Sewett" (over 2 kg)
— og naturligvis er der speci-
"Sewett" til fulstautomatisk ma-
skinstyret. Effektivt værdier (55)
for alle pengene. Ingen fordyr-
te dikodere. Pengene lige ned i
termer.

De danske husstandsførelser var fæstet med sin protest mod spilleumviddet. „Sævt“ sag indvorførelserne – med sine 11 så populære kæmpesoner. De kan få alle vegne.

Demonstreres v. rulletrappen
ELEFON 14 40 03

BRUG
EN
COMBI

Det er så sundt med råkost, og den smager så dejligt, når den laves rigtigt. Med »Combie« sker det på et øjeblik. Dette ny råkostjern snitter, hakker, river etc., og der er en holder til det, der skal rives, så det ikke går ud over fingrene i stedet for. Komplet som vist koster det ... **12,85**